

DE CRISIS VAN HET GEZAG

in het bedrijfsleven 1

kerken veranderen. Zij draait mee. Zonder eenig onderzoek.

Is er nu eens geen één professor zóo mannelijk, dat hij publiek aan de Theol. Fac. verwijt, dat ze zich vastgepraat heeft? Geen één, die openlijk zegt, dat dr. Grosheide in heel de affaire 1944, met zijn collega Nauta, om maar van de anderen te zwijgen, de gereformeerde theologie een grooten ondienst heeft gedaan en ze in het slop gejaagd heeft, kerkrechtelijk en dogmatisch? Geen één, die het eens uitroept, dat het rechtuit een blamage is, dat dr. Grosheide inzake „cand. Schilder“ EN inzake den nieuwtestamenticus van Kampen (Greijdanus) tastbare onwaarheden verbreid heeft, zooals hij b.v. ongetwijfeld deed in den brief aan ds. Waagmeester, waar hij ook van Greijdanus' meening inzake het sacrament precies het omgekeerde vertelde van wat waar was, en dat terwijl Grosheide voorzitter was van de commissie-ter-zake? Waarom werden wij in Kampen op de vingers getikt, zodra dr. H. H. K. het belieftde, en waarom kunnen de heeren van Amsterdam tergenade domheden — dat woord houd ik vol inzake Grosheide's handel inzake „cand. Schilder“ en Greijdanus — begaan, zonder dat iemand in hun kring eraan denkt, hen erover aan te spreken?

Een universiteit, die het nu voor de eerste maal officieel vastlegt, dat haar eerste en oudste faculteit verkocht is aan de sekte, en met haar wetenschappelijk kerkwerk (opleiding) in de klem der sekte is — beeld van Kuyper — kan ons niet verlossen van de pijnlijke gedachte, dat ze ter zake van het bijeenhouden van gereformeerd Nederland onbekwaam is, en moreel impotent.

Juist van DIEN kring had een verlossend woord moeten uitgaan, om weer de gereformeerde gezindheid te bevrijden van een heilloos achter enkele professoren aanloopen, die getoond hebben, niet in grootschen stijl te kunnen leiden, ja, niet eens te weten, wat in de sacramentsleer confessioneel-gereformeerd was, of wat hun slachtoffers leerden. Maar de heele zaak zit stil en ziet toe. En begrijpt niet, dat ze de beste vrienden van haar beginsel en idee afstoot, juist weer door dat ethisch conflict: laat maar waaien.

Het ziet er droevig uit. Maar de A.R. Partij weet nu, wie haar werk bezorgen en wie haar kwaad doen. Dat zijn in Kampen de H.H. Ridderbos, die heel goed weten, dat het mis geweest is, maar zelf s met een politiek conflict voor oogen weigeren voor den dag te komen met schriftelijke antwoorden op vragen, die hen dwingen zouden klaren wij te schenken, en die weer de zaak willen slepen de houden, hetgeen de scheur alleen maar bestendigen kan. En dat zijn in Amsterdam de heeren van de V.U. Deze nieuwe voorslag doet een gebaar in de richting van wie op of tusschen de regels genoemd worden. Maar het groote punt: een onafhankelijke faculteit, en een prachtig corps van serieuze mannen, die voor Nederland de eenheid zoeken, TE BEGINNEN BIJ DE KERN, de kerk, wars van sectarisme, en formule-cultus, als in de zielige affaire Grosheide-Schilder,..... ho maar. Dat blijft weg. En dat het wegblijven zal, wordt nog eens geaccentueerd door dat hinken achter de synodoeraten, thans officieel gekijkt.

Intusschen goed onthouden: heel dit officiële stuk gaat ervan uit, dat WIJ NIET behooren tot „De Gereformeerde Kerken in Nederland“. De heeren doen, alsof hun neus bloedt. Nooit van „De Gereformeerde Kerken in Nederland“ gehoord, die te Broederweg 15, Kampen, doceeren. Best. Wij weten het. Maar dan ook onthouden. Wij sarren niet, maar zij negeren. Tot hun schade en schande, want het was in '44 heusch meer dan droevig, en onkundig.

Kuyper kreeg gelijk, maar anders dan hij vreesde: zijn universiteit zit nu voor het eerst in de klem eener kerk, die niet meer vrij is. Haar eerste professoren zijn gebonden aan het briefje van de classis Den Haag aan „candidaat Schilder“ nadat die classis was veranderd.

Hoe het met dezen voorslag zal gaan op de jaarvergadering — wij schrijven daarvoor — weten we natuurlijk niet. Maar betekenend is in elk geval dit voorstel. Gaat het door, dan heeft de V.U., die haar leven lang beweerd heeft, niet, óók niet met een klein en teen, in de klem der kerk te willen gevangen zijn, zich met alle teenen in de klem eener bepaalde „kerk“ gevangen. De Gereformeerde Bond in de Hervormde Kerk moet niets hebben van 1942—1905; de Christelijke Gereformeerde Kerken evenmin. De Gereformeerde Kerken in Nederland ook niet.

De theologische professoren zullen gebonden zijn aan 1942, voorzover niet vervangen, aan de vervangingsformule, en ook als wetenschappelijke menschen zich aan alle slingeren der kerkpolitiek moeten onderwerpen.

Wordt de hierboven omschreven gedachte aanvaard, dan zullen dus uit den kring van wat het bolwerk van calvinistische wetenschap heeten wil nimmer te wachten zijn zelfs geen wetenschappelijke protesten tegen de onwetenschappelijke manipulaties van 1944; want alleen uit wie haar resultaten voor geloofsbeslissingen aanvaarden, zal de keus geschieden moeten voor wat de theologen betreft. En de

Wanneer wij als Christenen over gezagsverhoudingen in de verschillende verbanden van leven, waarin wij optreden, gaan denken of spreken, dan is het een geweldige, rustgevend en onderling pacificeerende gedachte, dat wij in den grond der zaak dit moeten doen van uit één en dezelfde positie, zoodat er te dien aanzien geen absolute tegenstellingen zijn. Dit woord Christenen moet ik dan verder, helaas, omdat wij leven in een wereld, waarin velen zich naar Christus noemen en nadrukkelijk genoemd willen zien, die den Christus der Schriften niet erkennen en belijden zooals Hij in de Schriften werd geopenbaard en Zich openbaarde, noodzakelijk nader gaan begrenzen tot hen, die gelooven en belijden, dat wij in de Heilige Schrift van Oud en Nieuw Testament een klare en volkomene, genoegzame Godsopenbaring ontvangen hebben, waarin God volgens art. 2 onzer Belijdenis zich ons kenbaar maakt, te weten zooveel als ons van noode is in dit leven, en welke Heilige Schrifture om met art. 7 der genoemde Geloofsbelijdenis te spreken, in het lange beschrijft de geheele wijze des dienstes, dien God van ons eischt.

Deze belijdenis nu brengt ons al direct tot deze erkenning: De HEERE is onze Wetgever, de HEERE is onze Koning. Wij staan allen onder Zijn gezag en Zijn ordinantiën. Hij kan over ons en over alles wat op aarde is, zoowel als wat in den hemel is, ja tot in de hel toe, gebieden als onze Schepper en Onderhouder. Van alles is Hij, de Heere God, alleen de Eigenaar. De dichter van den 24sten Psalm belijdt dien totalen

eigendom van God met de woorden: De aarde is des HEEREN, mitsgaders hare volheid, de wereld en die daarin wonen. Wij vinden in de Heilige Schrift wellicht geen schooner belijden door den mensch van den absoluten eigendom Gods, dan dat van Koning David in het dankgebed, dat hij uitsprak bij de aanbidding der gaven van het volk voor den te bouwen tempel: „Nu dan, onze God, wij danken U, en loven den Naam Uwer heerlijkheid. Want wie ben ik, en wat is mijn volk, dat wij de macht zouden hebben om vrijwillig te geven als dit is? Want het is alles van U, en wij geven het U uit Uwe hand; want wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht, gelijk al onze vaders; onze dagen op aarde zijn als eene schaduw en daar is geen verwachting. Heere, onze God, al deze menigte, die wij bereid hebben om U een huis te bouwen den Naam Uwer heilichheid, dat is van Uwe hand, en het is alles Uwe“ (1 Kron. 29: 13—16).

Dit alles spreekt nog te meer tot ons als wij in gedachte brengen hetgeen God Zelf aan Samuël openbaarde aangaande „de wijze des konings, die over hen regeren zal“. Daaruit blijkt wel de groote macht en het despotisch beschikken van den koning uit die dagen over zijn onderdanen, over hun zonen en hun dochteren, hun knechten, hun akkers en olifgaarden, hun zaad en hun wijngaarden voor zich en voor zijn hovelingen en over de onderdanen zelf, die hij tot zijn knechten maakte (1 Sam. 8: 11—18). Het was nu zulk een koning, met zulk een bijkans onbegrensde beschikkingsmacht, die als theocratisch vorst nede-

anderen zullen met de theologen moeten coöpereren. U weet toch nog wel, hoe dr. H. H. K. altijd Kampens promotierecht tegenhield vanwege de eenheid der faculteiten???

Directeuren hebben in overleg met curatoren alzo geoordeeld als hier aangehaald werd. Directeuren zijn: dr. J. J. C. van Dijk, mr. Terpstra, H. van Naren, mr. H. Bos Kzn, J. D. F. van Halstema, J. Schouten (voorzitter Centraal Comité A.R.P.), J. Wilschut. Curatoren: dr. J. Donner, dr. J. Hoek, dr. C. J. Honig, dr. E. Oosterhuis, mr. J. Verdam, mej. mr. Pleiter.

Ter verkenning van de situatie na Amdersfoort constateeren wij dus, en dat spijt ons oprecht, dat ook de voorzitter van het Centraal Comité van de A.R.P. in dit verband de eenheid van de gereformeerden in den weg is gaan staan. Hij helpt verhinderen, dat een inrichting, die bolwerk der gereformeerde samenleving had moeten worden, zich losmaakt van de sekte, die den boel uit elkaar sloeg. Hij helpt dat bolwerk versterken tegen ons; en houdt dus vol, dat van ons geen eenheidswerk te wachten is in de plaats, die jaren lang praterende, daarvoor het centrum te zijn.

De Heer Schouten zegt: de politiek heeft met kerk-kwesties niet te maken. Wij vragen hem en iedereen: waarom de wetenschap wel en de politiek niet?

K. S.

Souvereiniteit in eigen kring

Elders in dit nummer schrijven we over de voorstellen van Directeuren en Curatoren der V.U. Niet uit onzen, wel uit haar kring komt de leuze van „Souvereiniteit in eigen kring“. Men neemt het ons nogal kwalijk, zie de pers, als wij aan die leuze tornen. Hier houdt men dus eran vast.

Dus heet althans in deze omgeving „de wetenschap“ soeverein. In den universiteitskring. De kerk-kring heeft dan weer een eigen soevereiniteit.

Neem dit gerodeneer nu even zoo ernstig als het genomen worden wil, dan blijkt dus, dat de V.U., soverein op het terrein der wetenschap, beslist: voor den opbouw van het Rijk Gods in de theologie, en voor de opleiding tot den kerkdienst, die het centrum is van de samenbinding van het gereformeerde volk in Nederland en daarbuiten, mogen menschen als door 1944 van den preekstoel afgezet en geschorst en buiten het verband gezet zijn niet in aanmerking komen. Souvereine keuze, wetenschappelijk verantwoord.....

Zoodra men dus weer met die „sovereiniteit in eigen kring“ ons in de politiek wil ophouden, zal naar Directeuren en Curatoren der V.U. te verwijzen zijn. Ze zijn, geloof ik, alle maal lid van de A.R. Partij.

Ziet men niet, hoe goed het is, te wachten tot de officiële personen een „Entscheidung“ moeten nemen? Hier hebben we er één van groote importantie.

K. S.

Weer een boek voor allen

Nauwelijks kwam het boek van ds. H. J. Schilder op de markt, of de Erven A. de Jager te Groningen legden een tweede daarnaast: een werk van 290 blz., prachtig papier, uitstekende druk, geschreven door ds. G. Janssen, onder den titel: „De Feitelijke Toedracht“, „Tien jaren kerkstrijd“. In dit rustig geschreven, goed gedocumenteerde werk, dat ieder volgen kan, geeft de schrijver een beknopt, en toch op de hoofdzaken duidelijk ingaand overzicht van den onzaligen kerkstrijd, die ons opgedrongen is door degenen, die niet duldten, hetzij dat de kerkrechtelijke overgang van dr. H. H. Kuyper tot de ketterij beschaamd zou uitkomen, hetzij dat zijn wereldsche poging, om de groep die school maakte en tegenover Kuyper's dogmatiek even vrij stond — maar dan behoudend — als hij zelf het deed, voor altijd op dood spoor te zetten, niet zou slagen. Die groep heeft het klaargespeeld, zelfs toen zij het schriftelijk niet winnen kon, toch door een massa-suggestie binnen en buiten de synode haar wil door te zetten; maar ze slaagde ook toen nog geen moment erin, schriftelijk zich daarin te rechtvaardigen: haar rapporten wemelen van tegenstrijdigheden, en voor schriftelijk contact zijn haar prominenten dan ook doodsbenuwd. Het was na de synode van Assen geen oogenblik noodig, het leerstellige punt te verdoezelen: na 1944 evenwel heeft men niets anders gedaan dan dat.

En daarom is ds. Janssen's prachtig geschreven boek zoo uiterst nuttig. We hopen, dat men de beide jongste monumenten van onze jongste kerkgeschiedenis zich zal aanschaffen. Het éne is nog al prijzig, maar er zijn feesten-met-geschenken. Het andere is niet zoo duur. Beide vullen elkaar prachtig aan.

Alles heb ik niet kunnen lezen. Misschien is het goed bij een herdruk — dien ik verwacht en hoop — op bl. 65 te vermelden, dat op 13 Juli 1942 de onderduikperiode van ondergeteekende begon, die eigenlijke reden is van het niet meer komen ter synode (het niet meedoen met de GEHEIME „afhandeling“ der „leergeschieden“ om door geheimhouding Hepp's en Kuyper's nederlaag te camoufleren zou nog niet een meedoen aan ANDERE werkzaamheden door ondergeteekende verhinderd hebben). Men heeft over dat niet meer komen (waarvan de heeren, ook ds. Duursema, alles wisten) achteraf veel misbaar gemaakt, alsof dāt de zaak had laten misloopen. Natuurlijk is dat een belediging voor de heeren Ridderbos-Grosheide en de hunnen: wil men soms zeggen, dat ze niet genoeg licht hadden! Maar ze zeiden zelf, dat ze 't wel degelijk hadden. Bovendien was „cand. Schilder“ heelemaal niet afwezig. Noch ds. D. v. Dijk, dien ze nota bene wegstuurden (en nu doen ze net, alsof er niets gebeuren kan, als ze ons gezicht niet zien!)

Leest en laat lezen. Laat de aandacht voor de „werkelijke toedracht“ niet verslappen onder zooveel ellendige camouflagepolitiek en probleemvervalsing.

K. S.

P.S. Welke vrijgemaakte zendt dit boek aan ds. Boeijsa van Haarlem, die kalmweg loochent wat hier uit zijn eigen kerkpapieren bewezen wordt? (Zie Perschouw.)